

Recenzent – Referee:
Prof. dr hab. Jarosław Buszko

Tłumaczenie na język angielski – Translation into English: Rafał Bernard
Korekta tekstów angielskich – English editorial revision: Robert Kippen

Fotografia na okładce – Cover photo: *Nehalennia speciosa*, Iglica mała, pierścień kopulacyjny
– Sedgling, a copulation wheel (fot. – phot. Bogusław Daraż)

Zrealizowano i wydano ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w ramach projektu badawczego nr 2 P04C 129 29

Preparation and publication grant-aided by the Ministry of Science and Higher Education
within the project No. 2P04C 129 29

Sugerowany sposób cytowania – Suggested citation:

Po polsku:

Bernard, R., Buczyński, P., Tończyk, G., Wendzonka, J., 2009. Atlas rozmieszczenia ważek (Odonata) w Polsce. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

In English:

Bernard, R., Buczyński, P., Tończyk, G., Wendzonka, J., 2009. A distribution atlas of dragonflies (Odonata) in Poland. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

Copyright © Rafał Bernard, Paweł Buczyński, Grzegorz Tończyk, Jacek Wendzonka, Poznań 2009

ISBN 978-83-61320-54-8

Bogucki Wydawnictwo Naukowe
ul. Górna Wilda 90, 61-576 Poznań
tel. +48 61 8336580
fax +48 61 8331468
e-mail: bogucki@bogucki.com.pl
www.bogucki.com.pl

Druk i oprawa:
Unidruk
ul. Przemysłowa 13
62-030 Luboń

Rozmieszczenie gatunków

Objaśnienia do map UTM

Białe kółka – dane pochodzą z okresu historycznego, do roku 1990 włącznie;

Czarne kółka – dane pochodzą z okresu współczesnego, tj. z lat 1991–2008;

Szare kółka – dane pochodzą z obu okresów, historycznego i współczesnego.

Znak zapytania (?):

- na mapach gatunków *Anax ephippiger* i *Sympetrum meridionale* wskazuje na brak pewności, że gatunek został prawidłowo oznaczony, choć jest to prawdopodobne;
- na mapie *Cordulegaster bidentata* wskazuje na nieprecyzyjne dane dotyczące trzech małych obszarów, dane te nie pozwalają na ustalenie, ile kwadratów i które z nich powinny być zaznaczone jako zajęte przez gatunek.

A – liczba oraz względny udział procentowy (frekwencja) kwadratów ze stwierdzeniem gatunku w okresie historycznym (liczba kwadratów ze stwierdzonym gatunkiem/liczba wszystkich kwadratów, dla których istnieją dane z danego okresu $\times 100\%$);

B – liczba oraz względny udział procentowy (frekwencja) kwadratów ze stwierdzeniem gatunku w okresie współczesnym (liczony jak wyżej);

C – liczba i względny udział procentowy (frekwencja) kwadratów ze stwierdzeniem gatunku (liczony jak wyżej dla całego okresu objętego „Atlasem”);

D – liczba stwierdzonych stanowisk gatunku.

Distribution of species

Explanations to the UTM maps

White circles – data collected in the historical period up to 1990;

Black circles – data collected in the current period, i.e. between 1991 and 2008;

Grey circles – data collected in two periods, both historical and current.

A question mark (?):

- in the species *Anax ephippiger* and *Sympetrum meridionale* indicates a lack of total certainty that the species was correctly identified, however, it is probable;
- in the species *Cordulegaster bidentata* indicates imprecise data concerning three small areas (the data are insufficient to indicate how many squares and which squares should be marked as being occupied).

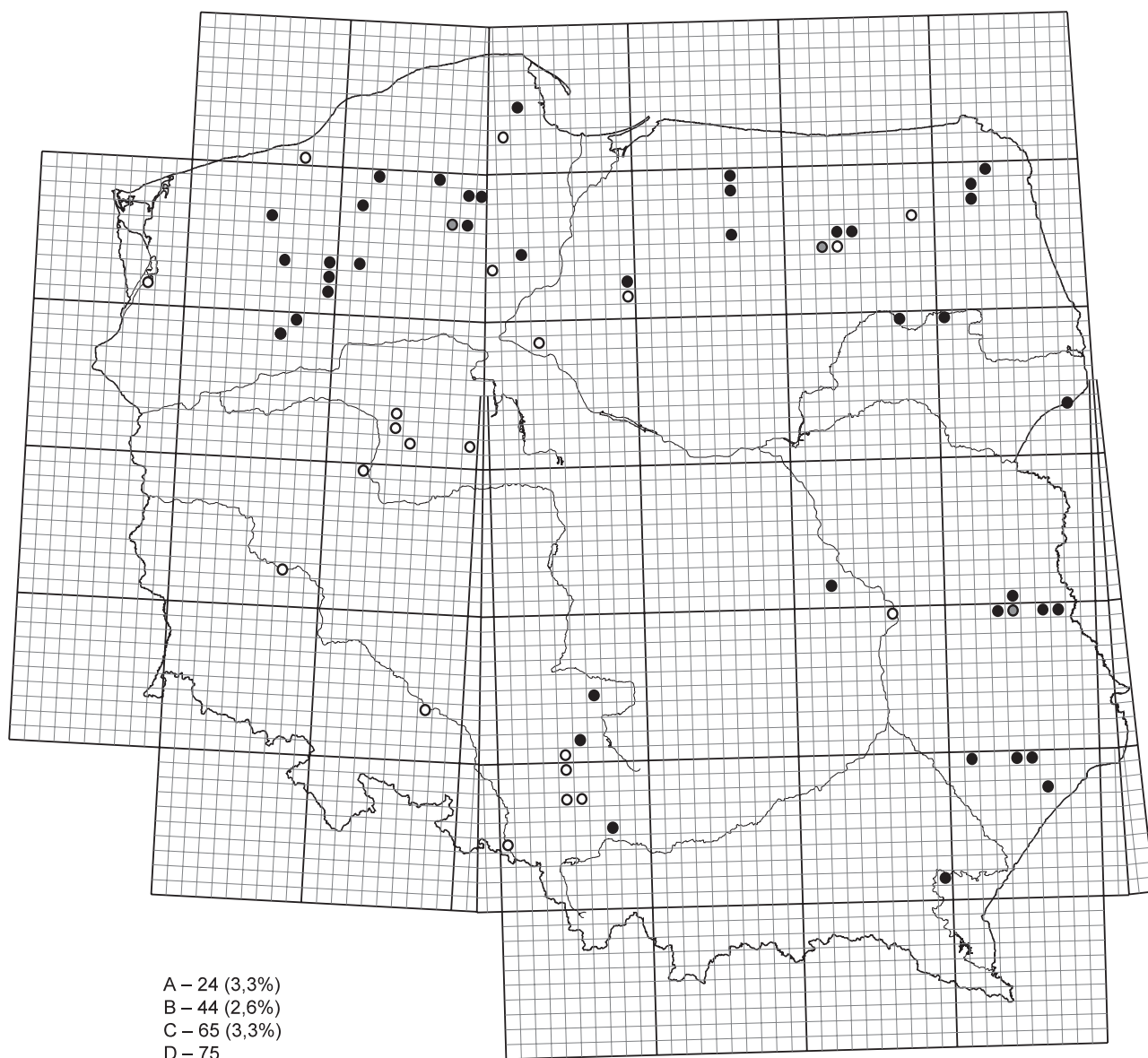
A – the number and relative percentage (frequency) of occupied squares recorded in the historical period (the number of known occupied squares / the number of all studied squares $\times 100\%$);

B – the number and relative percentage (frequency) of occupied squares recorded in the current period;

C – the number and relative percentage (frequency) of occupied squares for the whole period included in the Atlas;

D – the number of recorded localities of the species. In A, B and C a comma is used as the decimal separator.

Nehalennia speciosa (Charpentier, 1840)

Dawniej gatunek zapewne szeroko rozprzestrzeniony. Prawdopodobnie nie występował jedynie w górach i być może w dużej części pogórzy. Nigdy nie znaleziony powyżej 300 m n.p.m.

W ostatnim półwieczu w głębokim regresie. Wyginął na dużych obszarach, przede wszystkim zachodniej, środkowej i południowej Polski. Obecnie gatunek o niewielkim, rozerwanym zasięgu. Główna jego część obejmuje pojezierza północnej Polski, wykraczając poza ich obręb jedynie na wschodzie kraju (na północne Podlasie). Poza tym dwie niewielkie wyspy arealu i 5 pojedynczych stanowisk znanych jest głównie na wschodzie kraju, ale także na Górnym Śląsku, gdzie gatunek ponownie odkryto w ostatnich latach.

Gatunek przypuszczalnie i dawniej występował w rozproszeniu, jednak lokalnie mógł być bardziej rozproszony. Obecnie reliktowy, lokalny i rzadki, a poza północną i częściowo wschodnią częścią kraju nawet bardzo rzadki. Wszędzie ograniczony do pojedynczych stanowisk lub ich małych grup. Większa liczba stanowisk współczesnych względem historycznych jest efektem ukierunkowanych poszukiwań na dużą skalę.

Gatunek stenotopowy, zasiedla wody kwaśne, o niskiej trofii – drobne zbiorniki, małe jeziora, zagłębienia i zalane partie torfowisk sfagnowych, wyjątkowo torfianki. Wymaga obfitej roślinności o specyficznej strukturze, w której przewodnią rolę odgrywają wybrane gatunki turzyc i mchy (zwłaszcza torfowce).

In the past, probably very widespread. It seems that it did not occur only in the mountains and possibly in large parts of foothills in the South. Never found above 300 m.

In the last half-century in a deep regress. Totally extinct in large areas, especially in western, central and southern Poland. At present, a rather small, severely fragmented extent consists of the core and several small 'islands'. The core partially comprises northern lake districts and some areas of northeastern lowlands south of them. Two small extent 'islands' and five single localities are situated mostly in the East, but also in the South, in Upper Silesia, where the species has been rediscovered recently.

Probably sparse even in the past, however, locally might have been more common. At present, relict, local and rare, except for northern and partly eastern Poland even very rare. Restricted to single localities and their small concentrations. The higher number of current localities is only a result of an intensive special search for the species in the whole country.

Stenotopic, inhabits acidic and poor in nutrients waters – pools and small lakes, as well as valleys and flooded parts in *Sphagnum* bogs and fens; exceptionally peat excavations. Requires abundant vegetation distinguished by its specific texture, with a leading role of selected *Carex* species and mosses (mainly *Sphagnum*).